

Opetus ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Luonnos hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua näkemyksemme luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin liittyen perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia, opintotukilakia, koulumatkatukilakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia sekä eräitä muita lakeja.

Hallituksen esitys liittyy hallitusohjelman kirjauksiin oppivelvollisuusiän korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä. Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen.

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy vastaa Waltti-liikenteen koulumatkatuen laskutuksesta Kelalta, joten yrityksen lausunto liittyy erityisesti koulumatkatukilakiin mahdollisesti kohdistuviin muutoksiin. Lausunto edustaa pääosaa TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy:n omistajista, joita ovat Helsingin Seudun Liikenne-kuntayhtymä, Hämeenlinna, Imatra, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Tornio, Mikkeli, Oulu, Pori, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa. Osa omistajatahoista mahdollisesti kuitenkin antaa koko luonnoksesta vielä oman laajemman lausuntonsa.

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy:n lausunto

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksen myötä koulumatkatuen piiriin tulee potentiaalisesti merkittävästi aiempaa suurempi opiskelijoiden joukko. Tällöin käytettävien mallien tulee olla yksinkertaisia, jotta kenenkään osapuolen hallinnollinen

työmäärä, riskit hakemisen ja maksatuksen viivästymiseen, tai kuntien ja KELA:n työvoimakustannukset eivät kasva kohtuuttomasti.

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy kiinnittää huomiota myös siihen, että kaupunkiseutujen joukkoliikenteeseen on esitetty käytettäväksi eri mittaisilla matkoilla useita eri myöntöperusteita. Tämä lisää mielestämme hallinnollista työtä ja tekee vaikeasti ymmärrettäväksi niin kouluille kuin joukkoliikenneviranomaisille, minkä myöntöperusteen alla kukin oppilas on.

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy kantaa huolta mahdollisesta KELA:n kasvavasta työmäärästä, joka voi lisätä riskejä tukihakemusten käsittelyn viivästykseseen. Lisäksi erilaiset myöntöperusteet johtavat todennäköisesti virheisiin, sekä aiempaa laajempaan tukien takaisinperintään ja hallinnollisen työn lisääntymiseen.

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että uusi malli voi vaikeuttaa KELA:n ja muiden toimijoiden prosessien digitalisointia ja tuen myöntämisen automatisointia, koska malli tuo monia uusia tukiperusteita ja useat myönnön perustana olevat tiedot voivat vaihdella jatkuvasti. Jopa yksittäisten toimivaltaisten viranomaisten sisällä voi olla käytössä alueen joukkoliikenteen käyttäjille useita eri hintoja niin kotipaikan kuin muidenkin lipun hintaan liittyvien määrätymisperusteiden mukaan.

Lausunnon keskeinen sisältö

Esitämme, että kaiken mittaisilla matkoilla tulisi myöntöperuste olla toteutettu yhden mallin mukaan.

Aiemmin käytössä ollut malli on todettu hyväksi ja toimivaksi, jolloin kyseisen taulukon käyttöä perusteena tulisi ensisijaisesti jatkaa:

- Tarvittaessa lyhyen matkan korvaussummia tulee tarkastella erikseen. Tällaisessa tapauksessa korvausten laskemisessa tulee kuitenkin huomioida, että tukien mahdollinen uusi taso ei saa johtaa tilanteeseen, jossa korvaustasot menevät niin alas, että viranomaisilla ei tällaisissa tilanteissa ole enää edellytyksiä järjestää joukkoliikennettä.
- Mikäli lyhyiden matkojen tukiperustaksi jää kuitenkin varsinainen lippujen hinta, tulee hinnoittelun pohjana käyttää viranomaisten tuotantokustannusten hintaa eli lipun ei-subventoitua hintaa, eikä itse lipun maksavilta nuorilta perittävää lipun hintaa. Muutoin tämä rankaisee kuntia, jotka ovat pyrkineet jo aiemmin omilla kunnan verovaroilla kannustamaan nuoria käyttämään joukkoliikennettä alentamalla tämän kuluttajaryhmän lippujen hintoja.
 - o Näin ollen kuntien tahto panostaa joukkoliikenteen houkuttelevuuteen ei vaikuttaisi koulumatkatuen piirissä olevien oppilaiden korvauksiin.
 - o Tuotantokustannuksista voisi olla mielekästä laskea joku painotettu keskiarvo/indeksi, johon korvaukset perustettaisiin. Näin myös minimoitaisiin hallinnollinen työ. Esimerkiksi Traficom kerää säännöllisesti tietoja eri toimijoiden liikenteen järjestämisen kustannuksista.

Lausunto
2020-06-12

3(3)

- Mielestämme vähimmäismuutos suhteessa nyt tehtyyn esitykseen on myöntöperusteiden yhdenmukaistaminen ainakin seuraavasti:
 - o vähintään 10 kilometrin kodin ja oppilaitoksen välisen matkan omaavilla tulisi olla käytössä vain yksi tuen suuruuden määrittämisen peruste riippumatta siitä mikä on joukkoliikennevälineessä kuljettu kilometrimäärä. Toisin sanoen keskenään erilaisista tuen suuruuden määräytymisperusteista 5-9,9 kilometrin ja vähintään 10 kilometrin matkoille luovuttaisiin ja käyttöön tulisi yhtenäinen matkakilometrien pituuteen perustuva korvausmalli.
- TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy kiinnittää huomiota myös siihen, että valtion laitosten prosessien digitalisointiin ja oppilaiden ja viranomaisten mahdollisuuksiin sähköiseen asiointiin koulumatkatukien hoitamisessa tulisi panostaa pikaisesti. Lisääntyvän oppilasjoukon matkatukien hallinnollista työtä ei pitäisi entisestään monimutkaistaa ja lisätä, vaan prosesseista pitäisi saada entistä joustavampia. Esimerkiksi koululaisille pitäisi pystyä tarjoamaan mahdollisuus asioiden hoitamiseen mobiilivälineillä koko prosessin osalta aina koulumatkakoikeuden hakemisesta lipun käyttöön. Koko prosessi voisi pohjautua digitaaliseen asiointiin ja sen voisi suorittaa mobiilivälinein.

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy ehdottaa, että KELA:lle ja kaupunkiseutujen joukkoliikenneviranomaisille osoitettaisiin kohdennettu määräraha, jonka avulla tällaisten tukiperustaisten matkakoikeuksien hankintaprosessin digitalisaatiota voitaisiin edistää.

Kunnioitavasti,

TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy